

Az amerikai Máriapócs

BAZILITA SZERZETESEK AMERIKÁBAN

TALÁN KEVESEN TUDJÁK, HOGY NEW YORKTÓL KÖHAJÍTÁSNYIRA TALÁLHATÓ EGY TEMPLOM, MELYBEN HATVAN ÉVEN ÁT MÁRIAPÓCSI BAZILITA ATYÁK TELJESÍTETEK SZOLGÁLATOT. AMERIKÁBA KERÜLÉSÉRŐL, AZ AMERIKAI BAZILITA KÖZÖSSÉGRŐL AZ IDÉN KILENCVENÉVES JÓZSEF ATYA MESÉL.

A Nagy Szent Bazil Rend a 18. század óta van jelen a máriapócsi kegyhely életében. A kegykép második könnyezését (1715) követően Máriapócsra érkező zarándoktömeget ellátó szerzetesek tevékenységi köre az idők folyamán egyre jobban kibővült: a lelkipásztori feladatok mellett iskolákat alapítottak és tanítóképzőt nyitottak, emellett számos kegyhelyismertető, imakönyv, zarándoknaptár és újság került ki a nyomdájukból.

A baziliták a rend 1923-as reformját követően apostolkodásba kezdtek: 1924–48 között háromszázkét lelkigyakorlatot tartottak, többek között görögkatolikus kántortanítóknak, gimnáziumi tanulóknak, szerzeteseknek és papoknak. A rend tagjai ezenfelül nemcsak az országhatárokon belül, hanem a Felvidéken és Amerikában is missziós utakra mentek.

A Nagy Szent Bazil Rend virágzása 1950-ben torpant meg: a szeptember 7-én kiadott törvényerejű rendelet négy tanító rend kivételével minden rend, így a baziliták működési engedélyt is „megvonta”. 1950. június 10-én a civil hatóságok Nyergesújfaluból és Sopronból szalézianusokat, Pécsről és Kalocsáról jezsuitákat és ferenceseket deportáltak a pócsi kolostorba, a bazilissza nővérek máriapócsi rendházába pedig szegény iskolanővérek érkeztek Kalocsáról, illetve orsolyiták Dombóvárról. Ezek a szerzetesek és nővérek két hónapot töltöttek itt állandó rendőri felügyelet alatt, csak a Nagy Szent Bazil Rend kolostorának feloszlásakor vitték őket tovább. A kolostor feloszlása a rend tulajdonában lévő értékek pusztulásával is járt: a tízezer kötetből álló könyvtár anyaga elkallódott vagy elpusztult, a levéltárat Dudás Bertalan és Bacsóka Pál atyák elégették, nehogy egyházellenes célokra használják fel az iratokat. A rendház berendezésének nagy része szintén elkallódott, a kegyhely régi kegytárgyai, műtárgyai és ikonjai elpusztultak.

Az idős bazilita atyákat Bodrogkeresztúrra és Tihanyba vitték, sokan közülük ott haltak meg. A fiatal szerzetesek megpróbálták különböző parókiákon elhelyezkedni. A novíciusok közül három tudott csak Budapestre utazni, onnan pedig 1956-ban az Egyesült Államokba menekülni. Élményeiről, az Amerikában létesített közösség rendházának felépítéséről mesél most József atya.

Fotó: Polyákné Tóth Nóra

Erdei János József – vagy ahogy Matawanon nevezték, „father Joe” – egy népmisszió alkalmával találkozott először a Nagy Szent Bazil Renddel: „Volt nagy misszió a szülőfalumban, három bazilita atya volt kint: Dudás Bertalan, Legeza atya, Tivadar bácsi és Regös Dénes, aki megváltoztatta az életemet. Tizenhat éves voltam, és már akkor akartam volna velük menni a rendházba. Olyan ember és pap volt, hogy mind olyanok szeretünk volna lenni, mint ő. Kellemes, bájos, nagyon szimpatikus ember volt, és a fiatalság az egész faluban pár napon belül tűzbe ment volna érte.”

A fiatalembert elsöre megragadta a baziliták ruhája, hiszen a földműves családban felnövő fiú ekkor látott először szerzetest: „Engem nagyon meghatott a baziliták mantija és a kaptul, sose láttam olyat még. Na, mondom, ez valami. Édesapám este azt mondja, hogy jó lenne nekem köztük. Én korábban még nem is gondoltam rá, de este már azt mondtam: megyek! Amikor mondtam édesapámnak, már visszakozott: Nem olyan könnyű, fiam, én csak vicceltem...”

Édesapja nehezen engedte el elsőszülött fiát, de Regös Dénes atya hamar meggyőzte őt: „Rendben van, ha Isten akarja, el tudja venni szépen is, de másként is. Azt akarja, hogy az

a gyerek boldogtalan legyen?” János azonban csak 1949-ben tudott belépni a rendházba, hiszen először a gimnáziumot kellett elvégeznie: „Októberben kezdtük a noviciátust, megkaptam a reverendát, a rendi nevemet nagycsü-törtökön kaptam meg, június 16-án a rendet feloszlatták.”

A bazilita novíciusokat Dudás Miklós hajdúdorogi püspök a Nyíregyházán létrehozott szemináriumban próbálta elhelyezni. A hét növendéket fel is vették ide, rövid idő elteltével azonban az állam kényszerítette a püspököt, hogy tegye ki őket: „Hazamegyünk vakációra, és jön egy kis levélke Dudás püspök aláírásával, hogy szeptemberben nem jöhetsz be a szemináriumba, próbálj máshol elhelyezkedni.” József testvér ezt követően katonai szolgálatot teljesített Tokajban, majd Pesten tanult civilként teológiát. 1956-ban, a forradalom idején adódott lehetőségük a szökésre. Rakaczky Bazil testvérenek volt egy határ melletti lakó katona barátja, aki kapcsolatban állt a csempészekkel. Mivel tudta, hogy Bazil pap szeretne lenni, felajánlotta neki a szökés lehetőségét. József atya erre így emlékszik vissza: „Jön Bazil atya korán reggel. Azt mondja, pár napon belül indulnunk kell. Levelet írtam haza, hogy elmentem.” A két novícius a Rábán átkelve jutott el Ausztriába, amiről József atyának egy vicces történet is eszébe jutott: „Amerikában én minden alkalommal, amikor csak tehettem, vettem zoknit. Nem egyet-kettőt, hanem tucatszámra. Földműves ember lévén apám többször is mondta nekünk, hogy ha vízen megyünk keresztül, vegyük le a csizmát vagy a cipőt, mert ha abban megyünk át, megfagy a lábunk. Vegyük le, s mikor átértünk, jól töröljük meg, és húzzuk fel a zoknit, majd rá a lábbelit, és akkor nincs semmi baj. De amikor átértünk a Rábán, látom, hogy nincs zoknim... Nem találtam meg! Szentgotthárdról Klagenfurtig fél zokniban mentem. Később, amikor Kanadában rendházba kerültem, találtam egy nagy dobozt tele zoknival – nem tudjuk, hogy ki hagyhatta ott. Nosza, megpakoltam vele, utána aztán akárhova mentem, mikor zoknit láttam, mindig vettem. Annyi zoknim volt, hogy már nem is tudtam mit csinálni velük.”

József atya hálával emlékszik vissza az osztrákok között eltöltött napokra: „Le a kalappal az osztrákok előtt. Az utcán menet – két csóró magyar – rendre megállítottak bennünket, és kérdezték, hogy 'Ungarische Kameraden?'. És adtak 10 schillinget, 20 schillinget, ki mennyit tudott. Még egy karácsonyi partit is rendeztek magyar menekülteknek. Ezután egy vonatnyi magyar menekülteket Klagenfurtba mentünk.”

A Klagenfurtban eltöltött néhány nap után a növendékek Rómába szerettek volna eljutni: „Szerettünk volna Rómába menni, de a konzul-

látuson azt mondták, Olaszország nem fogad be több menekültet, hacsak valaki Rómából nem küld meghívót. Na, mondom, írunk akkor levelet, a cím megvolt. Nem tudtuk, hogy írjunk: magyarul vagy latinul. Bazil atya tudott szlávul – de csak beszélni. Végül latinul írtam, hogy itt vagyunk hárman Klagenfurtban, szeretnénk Rómába menni, de nem tudjuk, mit csináljunk. Három nap múlva egy pap állított be hozzánk, a bazilita generális küldötte, és azt mondta, mehetünk Rómába. A pénzt, amit Klagenfurtban gyűjtöttünk, nem vihetük magunkkal, mert a rendházban nem lehet magántulajdonunk, ezért több kiló hatalmas narancsot, fügét és más egzotikus gyümölcsöt vásároltunk, amit aztán családjainknak küldtünk haza, meg is kapták.”

József atya, miután Rómában 1958-ban papá szentelték, Kanadába került, ahol tíz évet töltött. Azon a vidéken az emberek dohánytermesztéssel foglalkoztak, „father Joe” pedig minden dohányszüret alkalmával köztük dolgozott. Az így keresett pénzt hazaküldte a családjának. 1969-ben, hazautazása alkalmával Dudás püspök atya közölte vele: „Készülj,

fiam, mikor visszamégy, mégy Amerikába! A püspök atya azt mondta, két atya már ott van: Skinta atya kicsi ember – nagyon sokat tett a rendért –, Bazil atya magas ember, intellektuel. Két véglet, közéjük kell valaki, aki összehozza őket.”

Skinta József István atya 1963-ban vette meg a Flakker család tulajdonát képező 125 éves farmot, melynek épületében először két nagyobb szobát, majd 1965-re az egykori csúrt is átalakították. Míg a közösségi és monostori atmoszférára megteremtése Bazil atyára hárult, Skinta és Erdei atyák dolga a parokiális, liturgikus és adminisztratív feladatok ellátása volt. Ők hozták létre a „matawani Máriapócsot”: „István atya vette azt a telket. Sok-sok munkával sikerült fölépíteni, végre lakható lett. Egy pap korábban azt mondta arra, ahogy mi élünk ott: vagy bolondok vagytok, vagy szentek.”

A rendház felépítésére nemcsak a bazilita atyák miatt volt szükség, hanem az utánpótlás szempontjából is fontos szerepe volt: „Amikor mentem a püspökhöz, hogy engedjen kápolnát építeni (a kápolna istállóból lett átalakítva), azt mondja a püspök, Joe, nem építesz kápolnát, rendházat építesz! Ha azt akarod, hogy a rend fönnmardjon, haladni kell előre.”

Az Egyesült Államokban négy görögkatolikus egyházmegye van, amelyet a Pittsburghi Metropólia fog össze, Matawan a Passaic Püspökség alá tartozik. Magyar görögkatolikus közösségek találhatóak még Clevelandben, valamint Lorain, Youngstown, New Brunswick (Ohio), Perth Amboy (New Jersey), New York, Munhall (Pennsylvania) és Chicago (Illinois) városokban. A Máriapócsról érkező baziliták olyan közösségekbe jártak ki, ahol a hívek igényelték a magyar nyelvű liturgiát. A szerzetesek eleinte nagyon szegény körülmények között éltek, és a beilleszkedés sem ment könnyen: „Még eleinte féltek is tőlünk: kijött a kommunista Magyarországról három ember, aki magát papnak mondja, ráadásul az ottani papok mindent angolra fordítottak, s féltek,

BASILIAN FATHERS OF MARIAPOCH

CATHOLIC MONASTERY & CHAPEL
of the Byzantine Rite

DEVINE LITURGY—MASS—: Monday to Friday 8:00am

Saturday - 7:00pm Sunday - 3:00pm

BINGO GAMES

\$1,500.00

Friday & Monday: 8:00pm

Saturday: 12:00 Noon

hogya a baziliták megbontják az egyházközséget, mert csak ők végeztek magyarul Szent Liturgiát. Végül aztán a papság és a püspökök is megbékéltek velünk.”

Idővel a hívek is megszerették a bazilita atyákat: „A hívek nagyon megszerettek minket. Matawan egy farm a város szélén, még a rómaiak is jártak reggeli Szent Liturgiára, megtanulták és énekeltek is a bizánci dallamokat.”

A kolostor alapkövét Rakaczky Bazil Máté atya házfőnöksége (1964–66) idején tették le, a közösség virágzása Skinta István József atya (1966–71) vezetése alatt kezdődött el. 1966 nyarán vette kezdetét a Bazilita Fiútábor, és még ez év őszén felállításra került a tábori oltár. Ezen a helyen indulhatott meg a minden év júliusában megtartott zárandoklat, melyen egyre többen vettek részt. Ez újabb épületek vásárlását, vendégházak építését követelte meg. 1968-ban szentelte fel Michael Dudick pittsburghi püspök a kültéri feszületet, és ebben az évben csatlakozott a közösséghez Lawrence Wolf testvér. Az addigi kintartó munka 1969 augusztusában hozta meg a gyümölcsöt: a közösség teljes jogú kolostorként ismerték el. 1971-től Erdei József atya vette át „Mariapoch” vezetését, tervei között szerepelt egy új közösségi ház építése is. A költségeket a hívek és más görögkatolikus egyházközségek hozzájárulásából, adományaiból fedezték: „Kaptunk segítségként néhány szép összeget, 20-30 ezer dollárt is. Mondtam a püspök úrnak, hogy nincs elég pénz. Azt mondta: ne törődj vele, lesz pénz. Telefonált egy sort, és lett pénz. Ha a püspök atya nem segít, senki, akkor pakolhattunk volna... Hála Istennek, hogy túléljük, nem volt mindig könnyű, de a Szűzanya mellettünk volt.”

A hívek nemcsak az építkezéshez járultak hozzá adományaikkal, hanem József atyát is segítették: „Sok ruhát nem vettem, mert építkezni akartunk, és emlékszem, egyszer mondtam, hogy nekem nem telik ruhára, mert rendházat, kápolnát kell építeni, nekem az a fontos. A gyerekek meghallották ott, és vettek nekem egy öltönyt. Ahová jártam misézni, a ministránsok mindenhol ruhát akartak venni, nagyon aranyosok voltak.”

A bazilita közösség az adományok gyűjtése mellett a püspök tanácsára Amerikában igen népszerű bingoestek rendezésébe kezdett: „Ahogy föl-épült a közösségi terem, a püspök azt mondta:

– Kezdj el bingoesteket tartani, Joe.

Mondom: – Püspök úr, az egy szerencsejáték.

– Joe, nem az. Nem kell csak lelki dolgokkal foglalkozni.

– De püspök úr, az egy szerencsejáték.

– Joe, nem, az öregeket be kell hívni az utcáról, nincs hova menniük, nincs társadalmi életük. A bingoval nemcsak játékot, de közösségi életet is teremtünk nekik.

Amerikában minden bingoalkalomra külön engedélyt kell kérni, és

adózni utána. Azon a szilveszterestén nem kértem engedélyt, gondoltam, ki a fene megyen bingoóra szilveszterkor. Hamarosan özönlöttek a kérdések, hogy miért töröltem a bingoát szilveszterestén. Mondtam, hogy nem töröltem, nem is kértem engedélyt rá, mert szilvesztereste nyilván senki nem fog jönni. Kiderült, hogy mindenki akart szórakozni. Az idősebbek nem táncolnak, nem isznak, és meg se tudják fizetni a mulatozást. Kiderült, hogy nekik a bingoest volt a szórakozásuk. Na, mondom, akkor mostantól akármilyen nap lesz, szilveszter- vagy újév este, lesz bingo. És jöttek.”

A nyereség negyedrészt mindig a baziliták kapták: „Minket segítettek, mert azt, amit építettünk, nem tudtuk volna a magunk erejéből. Igaza volt a püspök úrnak. A bingo nemcsak aranybányának bizonyult, de közösséget, kikapcsolódást, családot is jelentett rengeteg idősebb embernek.”

1973 márciusában a kolostorhoz vezető bekötőutat hivatalosan is „Monastery Lane”-re (Kolostor köz) keresztelték át. Az új közösségi épület 1973 júliusára készült el, majd 1981-ben, az engedélykészerzés után megkezdődhetett egy komplex kolostor- és templomegyüttes kiépítése. A kolostor a következő helyiségekből állt: „egy száz férőhelyes közösségi terem, egy kétszáz fős kápolna, nyolc hálószoba, egy nagy ebédlő, ahol harminc ember elfér. Jó személyzetünk volt, egy házaspár és egy asszony, akik együtt dolgoztak.”

A „matawani Mariapoch” kolostorát 2016-ban teljesen fel kellett számolni, hiszen Skinta atya és Bazil atya már korábban hazajöttek, Lőrinc testvér kórházba került, így már csak József atya maradt ott egyedül. „Father Joe” nehéz szívvel jött haza, hiszen megígérte a híveknek, hogy élete végéig Matawanon marad: „Hét éve húztuk-halasztottuk. Aztán Ábel atya másodmagával kijött, és két héten át szinte egész nap pakolt. Egy nagy konténernyi holmit küldtünk haza hajóval, nem is ment bele minden. Nagyon nehéz volt az elválás, a semmiből építettük föl a kápolnát és az egész épületegyüttest, most pedig nem tudjuk, mi lesz a sorsa. Az is lehet, hogy lebontják. Nem tudtuk eladni egyházi célra. Azt is kértük, hogy fölsozthassuk lakásoknak, nem engedték. Egy magyar csoport is meg akarta venni, hogy gyűléseket rendezzenek, és betegothont hozzanak létre, de az állam nem engedte. Valószínűleg akkor már tudtak valamit, de velünk nem közölték.”

Erdei József atya életútja végül, némi kitéréssel, oda vezetett, ahova mindig is vágyott:

„Én a rendben akartam szolgálni Mária-pocson. Hetven évre rá teljesült a vágyam.”

A matawani ikonosztázion
Mária-pocson